

Вихід із кризи й корінні перетворення економіки можливі й дають необхідний ефект лише за наявності науково-обґрунтованої програми, що відображає об'єктивні реалії та виклики часу.

Література:

1. Кучуков Р. Экономическая политика : институциональный подход / Р. Кучуков, А. Савка // Экономист. – 2004. – № 4. – С. 15–24.
2. Найденов В. С. Инфляция и монетаризм. Уроки антикризисной политики / В. С. Найденов, А. Ю. Сменковский. – Б. Ц. : БКФ, 2003. – 325 с.
3. Павловський М. А. Макроекономіка перехідного періоду : Український контекст / М. А. Павловський. – К. : Техніка, 1999. – 336 с.
4. Павловський М.А. Шлях України/М.А.Павловський. – К.:Техніка,1996.–152с.
5. Симоненко В. Прорив у обрив. За якими показниками оцінюватиме результативність і ефективність діяльності уряду український народ? [Електронний ресурс] / В. Симоненко // День : щоденна українська газета. – 21 лютого 2008. – № 32. – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/196865/>.

УДК: 330.837+330.4

Соколовський Д. Б., Соколовська О. В.

Інститут економіки промисловості НАН України

**ПРОБЛЕМА «РИНКОВИХ ОМАН» В МОДЕЛЯХ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ІНВЕТОРІВ У ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ**

D. Sokolovskyi, O. Sokolovska

**THE «MARKET FALLACY» PROBLEM IN THE MODEL OF
OPERATIONING INVESTORS IN ECONOMIC SYSTEMS**

Розглядається модель прийняття рішень (поведінки) інвесторів, залежно від параметрів економічного середовища, в якому вони діють. Модель оперує з множиною економічних агентів – інвесторів, що діють в множині економічних систем. Економічна система характеризується інвестиційним кліматом тієї чи іншої сприятливості; економічним агентам – інвесторам притаманні параметри кваліфікації – продуктивності їхньої інвестиційної діяльності, віддачі на одиницю вкладених коштів. Поза тим агенти розрізняються за своїми когнітивними здібностями, що в контексті даного дослідження означає належність або до максимізаторів, або до сатисфакторів, а також за їхньою належністю до певної економіки (у значенні не резидентності, а функціонування в ній). Також в кожній економіці функціонує уряд, який установлює рівень податків, збирає їх і, можливо, витрачає частину зібраних коштів на покращення інвестиційного клімату.

Системи оподаткування доходів від капіталу є досить складними та різноманітними, причому основними тут вважаються оподаткування у джерела й оподаткування за принципом резидентності. Принцип «у джерела»

передбачає оподаткування у країні, де відбувається інвестування капіталу, тобто такий податок може розглядатися як податок на інвестиції.

Модель використовувалася, щоби дати відповідь на такі питання:

чи прагнутимуть агенти і які саме поліпшувати клімат економіки, в якій вони функціонують?

чи прагнутиме уряд поліпшувати клімат економіки своєї країни?

як ставитимуться агенти до приходу в економіку інших інвесторів?

за яких умов і які саме агенти прагнутимуть перейти до економіки зі сприятливішим кліматом?

Залежність доходності інвестицій для i -го агента від його кваліфікації, а також від інвестиційного клімату j -ї економіки була прийнята експоненційною:

$$\forall i: i = (1, N), \forall j: j = (1, N): r(x_{ij}) = a_i b_j \left(1 - e^{-(\alpha_i + \beta_j) x_{ij}} \right); a_i > 0, b_j > 0, \alpha_i > 0, \beta_j > 0,$$

де величини a_i й α_i характеризують кваліфікацію інвестора, а b_i та β_i – інвестиційний клімат економіки.

Аналіз дозволив зробити висновок, що

в певній економіці, насамперед, прагнутимуть залишитися достатньо продуктивні, щоби не збанкрутіти, в її умовах інвестори-сатисфактори, бо їх цілком влаштовує їхнє чинне становище;

інвестори-максимізатори, як достатньо, так і недостатньо продуктивні, а також непродуктивні інвестори-сатисфактори намагатимуться перевести свої капітали в більш продуктивну економіку.

Аналогічна картина спостерігатиметься стосовно даної економіки: насамперед, у неї прагнутимуть інвестувати не досить ефективні інвестори з економік із менш сприятливим інвестиційним кліматом, і лише потім – продуктивні інвестори-максимізатори.

Водночас, входження до економіки додаткових інвесторів може призвести до погіршення клімату, а також до посилення конкурентної боротьби між «аборигенами» та «неофітами». Тому очевидно, що сили раціонально налаштованих «аборигенів» буде спрямовано на опір приходу в економіку нових гравців, причому, сильніше вони опиратимуться появі більш потужних інвесторів, позаяк ті створюватимуть сильнішу конкуренцію. Із цього випливає, що середня продуктивність економіки із часом швидше зменшуватиметься, ніж навпаки, що відповідає класичній ситуації так званого «зворотного відбору».

Поліпшення клімату можуть намагатися продуктивні агенти-максимізатори, позаяк сатисфактори, відповідно до їхньої назви, задоволені чинною ситуацією і не прагнуть її покращувати. З погляду моделювання ситуацію можна представити так, що інвестори залучають уряд дбати про клімат економіки, де вони працюють.

Постає питання, чи зацікавлений уряд (держава) в поліпшенні інвестиційного клімату економіки власної країни? Навіть позірно зрозуміло, що державні службовці – агенти, найняті, зокрема, для покращення клімату, цього, власне, і не прагнуть. Аби довести це формально, задачу було представлено у вигляді, використаному в [1] для взаємовідносин у страховій галузі та в [2] для

моделі підтримання ресурсів виробництва. При цьому в даному випадку роль принципала грають інвестори, агента – уряд країни; ресурсом є інвестиційний клімат, а платою агенту – податкові збори.

Проведене дослідження дозволило зробити такі висновки:

держава, попри звичні уявлення, в більшості випадків не виявляє зацікавленості у підтриманні та поліпшенні економічного клімату у країні;

попри те, що клімат економіки залишається на порівняно низькому рівні, можна підібрати параметри податкових зборів, за яких подібна ситуація влаштовує всіх чинних учасників;

все це призводить до «закриття» економіки та виникнення однієї із ситуацій market failure – неповного ринку.

Література

1. Соколовський Д. Б. Питання впливу взаємин «страховик – страхувальник» на рівень безпеки об'єкта страхування / Д. Б. Соколовський // Вісник Волинського держ. ун-ту. – № 3. – 2001. – С. 219-223.
2. Соколовський Д. Б. Модель «ринкової омани» для одного агента / Д. Б. Соколовський // Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці: матеріали II Міжнародної науково-методичної конференції (Чернівці, 4-6 травня 2011 р.). – ДрукАрт, 2011. – С. 275-276.

УДК 314.7

Хрупович С.Є., Пуделик М.

*Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Вища школа адміністрації, м. Бельсько Бяла (Польща)*

ЕКОНОМІЧНІ І СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

S. Khrupovych, M. Pudelyk

ECONOMIC AND SOCIAL CONSEQUENCES OF MIGRATORY PROCESSES

Немає жодної країни у світі, яка на різних етапах свого розвитку не була б задіяна у світових міграційних процесах. Більш актуальними і очевидними міграційні процеси стають в умовах глобалізації, коли посилюється взаємозалежність усіх країн світу. Глобалізація потребує вільного пересування не тільки товарів і капіталу, але й людських ресурсів. Поряд із такими світовими перспективами, реальну загрозу національній безпеці України становлять нелегальна міграція, стійка тенденція до зростання процесів внутрішньої і зовнішньої трудової міграції громадян України, що мають, здебільшого необоротний характер і негативно спричиняють загострення демографічної кризи, сприяють поширенню територіального простору існуючих і виникненню нових депресивних територій, призводять до відтоку за кордон найбільш кваліфікованої частини трудових та інтелектуального потенціалу країни.